

Kuopion Vesi Oy:lle myönnettyjen lainojen korontarkastukset 1.1.2025 lukien

Kaupunginhallitus 04.11.2024 § 307
7406/02.05.03/2024

Valmistelijat / lisätiedot:
talousjohtaja Marja-Leena Martikainen, Talous- ja omistajaohjaus,
puh. 044 718 2153
talous- ja rahoitusasiantuntija Ville Levy, puh. 044 718 2152
konserniohjauspäällikkö Iiro Lyytinen, puh. 044 718 2156
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

kaupunginjohtaja Soile Lahti

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä Kuopion Vesi Oy:n perustamislainan ja pääomalainan korontarkastukset 1.1.2025 lukien siten, että korkoperustana on kaupungin varainhankinnan kustannus 2,80 % sekä perustamislainan osalta marginaali 1,20 % (kokonaiskorko 4,00 %) ja pääomalainan osalta marginaali 1,50 % (kokonaiskorko 4,30 %).

Kaupunginhallitus valtuuttaa talousjohtajan tarvittaessa päivittämään laskelmat vuoden lopussa, mikäli kaupungille aiheutuva varainhankinnan kustannus korkomarkkinan muutosten johdosta muuttuu yli 0,25 %-yksiköllä laskelmiin verrattuna.

Päätös

Merkitään, että konserniohjauspäällikkö Iiro Lyytinen oli läsnä pykälässä vastaamassa kysymyksiin ja hän poistui kokouksesta ennen pykälän päätöskäsittelyä.

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan päätösehdotuksen.

Selostus

Tausta

Kuopion Vesi Oy on Kuopion kaupungin ja Siilinjärven kunnan omistama vesihuolto-yhtiö. Yhtiön toiminta on alkanut 1.1.2020, jolloin yhtiön omistajien aiemmin liikelaitosmuotoisena harjoittama vesilaitostoiminta siirrettiin yhtiön tehtäväksi. Yhtiöittäminen toteutettiin liiketoimintakauppana, jossa kauppahinta merkittiin osin osakepääomaksi ja osin lainasaamiseksi omistajilta.

Kauppahinnasta lainasaamiseksi konvertoitu osuus jakautuu perustamislainaan ja pääomalainaan. Perustamislainan (saldo per 31.12.2023 91,5 milj. euroa) korko on 3,2 % ja yhtiö lyhentää sitä lyhennystaulukon mukaisesti kerran vuodessa siten, että nykyisen maksuohjelman mukaisesti viimeinen maksuerä on 31.12.2050. Pääomalainan (saldo per 31.12.2023 50,0 milj. euroa) korko on 4,0 % ja laina erääntyy maksettavaksi 31.12.2030. Molempia lainoja koskevien velkakirjojen mukaisesti lainojen lyhennysohjelma ja korko tarkastetaan viiden vuoden välein, siten ensimmäinen tarkastus tehdään 1.1.2025 lukien.

Kuopion kaupunki omistaa 86 % yhtiön osakekannasta ja Siilinjärven kunta 14 %. Omistusosuuksia tarkastettiin yhtiön perustamisen jälkeen huomattavan laskentavirheen johdosta siten, että Kuopion omistusosuutta kasvatettiin ja Siilinjärven omistusosuutta vastaavasti alennettiin kahdella prosenttiyksiköllä. Muutos toteutettiin maksuttomalla osakeannilla. Yhtiön rahoitus on järjestetty

siten, että osakepääoman ohella omistajien yhtiölle myöntämät lainat jakautuvat osakkaiden kesken omistusosuuksien suhteessa. Kuitenkin edellä kuvatun virheen oikaisun yhteydessä lainoja ei uusittu siten, että lainamäärät vastaisivat tarkastettuja omistusosuuksia vaan virhe oikaistiin tarkastamalla yhtiön Siilinjärven kunnalle maksamia korkoja siten, että korkotuotot jakautuvat omistajille tarkastettujen omistusosuuksien suhteessa. (Kaupunginvaltuusto 17.05.2021 § 38)

Korontarkastuksen lähtökohdat

Omistajien Kuopion Vesi Oy:lle myöntämien lainojen maksuohjelma ja korko tarkastetaan velkakirjan mukaisesti vuoden 2025 alussa.

Kuopion kaupungin rahoitusohjeen mukaisesti antolainojen tuottotavoite (korko) voidaan sitoa rahoitusmarkkinoilla keskimäärin vastaavanlaiselle instrumentille maksettavaan tuottotasoon, kaupungin ottolainoilleen maksamaan keskikorkoon tai laissa taikka sopimuksessa määrättyyn korkoon.

Kaupunginvaltuusto on 20.05.2024 § 24 hyväksynyt talouden tasapainottamisohjelman, jossa tavoitellaan kaikkiaan 35 miljoonan euron sopeuttamistoimia. Keinoina ovat muun muassa konsernirahoituksen hinnoittelun tarkastaminen sekä tuloutustavoitteen asettaminen markkinoilla toimiville yhtiöille.

Kuopion Vesi Oy:lle myönnettyjen lainojen laskennallinen marginaali lainojen myöntöhetkellä vallinneessa korkomarkkinassa on ollut 3,4 ... 4,2 %. Lainojen myöntöhetkellä vuonna 2019 viiden vuoden kiinteän koron markkinahinta oli noin -0,2 % eli korko oli negatiivinen, kun se tällä hetkellä on noin 2,4 %.

Kuopion Vesi Oy:n kohdalla on huomioitava, että vesihuoltolain (119/2001) mukaan vesimaksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Vesihuoltolaissa ei ole määritelty kohtuullista tuottoa, mutta lain esitöissä viitataan mahdollisuuden verrata tuottoa esimerkiksi Valtiokonttorin julkaisemaan valtion pitkäaikaisen lainanoton efektiiviseen korkokustannukseen. Vuoden 2023 tietojen pohjalta laskettu ja vuoden 2024 laskelmissa käytettäväksi tarkoitettu (nimellinen) korkokustannus on 3,0 %.

Verotuskäytännössä on kiinnitetty huomiota omistajan myöntämän lainarahoituksen liiketaloudellisiin perusteisiin. Huomio on kohdistunut muun muassa markkinaehtoista korkoa korkeampien korkojen vähennyskelpoisuuteen ja kertalyhenteisten lainojen liiketaloudellisiin perusteisiin. Kuopion Vesi Oy:n osalta on huomioitava, että korkojen vähennyskelpoisuutta verotuksessa rajoittaa myös nettokorkomenojen määrä, eli korkokulut suhteessa yhtiön tulokseen.

Korontarkastus

Lähtökohtana korontarkastuksessa on käytetty kaupungille aiheutuvaa korkokustannusta, joka on laskettu viiden vuoden kiinteän lainan mukaisesti. Laskennassa käytetty viiden vuoden kiinteä korko sisältäen pankin preemion on 2,50 % ja kaupungin maksama marginaali 0,30 %, eli yhteenlaskettu kustannus kaupungille on 2,80 %.

Perustamislainan maksuohjelman ja koron tarkastus

- Perustamislainan osalta koroksi määrätään edellä mainittu kaupungille aiheutuva korkokustannus sekä marginaali 1,20 %.
- Lainan maksuohjelmaa ei muuteta.
- **Kokonaiskoroksi muodostuu 4,00 %**

Pääomalainan maksuohjelman ja koron tarkastus

- Pääomalainan osalta koroksi määrätään edellä mainittu kaupungille aiheutuva korkokustannus sekä marginaali 1,50 %.
- Lainan maksuohjelmaa ei muuteta tässä vaiheessa, laina tulee sen erääntyessä järjestellä uudelleen siten, että yhtiö ryhtyy lyhentämään lainaa.
- **Kokonaiskoroksi muodostuu 4,30 %**

Pääomalainan marginaali on perustamislainan marginaalia suurempi, koska kertalyhenteistä lainaa on pidettävä lainantajan näkökulmasta korkeampiriskisenä kuin lainaa, jota velallinen lyhentää maksuohjelman mukaisesti. Lisäksi kaupungin on yhtiön taloudellinen tilanne tuntien syytä olettaa, että lainaa ei pystytä velkakirjan mukaisin ehdoin lyhentämään, vaan laina on järjesteltävä uudelleen laina-ajan päättyessä 31.12.2030. Pääomalinan voidaan lyhentää ja korkoa maksaa vain siltä osin kuin yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomallainojen määrä maksuhetkellä ylittää viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudempaan tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion määrän. Jos pääomallainalle tulevaa korkoa ei voida maksaa, korko siirtyy maksettavaksi ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen perusteella, jonka mukaan maksuedellytykset täyttyvät. Yhtiöoikeudellisesti katsottuna pääomallaina on niin sanottu takasijainen laina, mikä tarkoittaa, että lainan pääoma ja korko saadaan maksaa yhtiön selvitystilassa ja konkurssissa vain kaikkia muita velkoja heikommalla etuoikeudella.

Siilinjärven kunta päättää osaltaan korontarkastuksesta vastaavin periaattein, kuitenkin siten, että korkoprosentteja alentamalla täsmäytetään korkotuotot vastaamaan omistusosuuksia.

Hallintosäännön 5 luvun 27 §:n 19 kohdan mukaisesti kaupunginhallitus päättää lainaehdoista ja niiden muuttamisesta.

Arvio korontarkastusten markkinaehtoisuudesta ja pääoman tuoton kohtuullisuudesta

Tarkastukset perustuvat kaupungille aiheutuvaan viiden vuoden kiinteän lainan korkokustannuksiin, joita kaupunki jatkuvasti kilpailuttaa markkinoilla. On huomioitava, että korkomarkkinan muutosten vuoksi laskennallinen marginaali alenee merkittävästi verrattuna perustamishetkellä määritettyyn korkotasoon.

Kuopion Vesi Oy:n omistukseen kokonaisuutena sitoutunut pääoma on osakepääoma ja antolainat huomioiden noin 153 milj. euroa. Tarkastusten jälkeen saatava korkotuotto yhtiöstä olisi noin 4,7 milj. euroa vuodessa. Yhtiö ei maksa osinkoa. Laskennallinen kokonaispääoman tuotto olisi noin 3 %, mikä vastaa valtion pitkäaikaisen lainanoton efektiivistä korkokustannusta. Näin ollen pääoman tuottoa voidaan pitää tarkastusten jälkeenkin kohtuullisena.

Vaikutusten arviointi

Korontarkastus kasvattaa Kuopion Vesi Oy:n rahoituskuluja, jotka yhtiön on katettava perimillään maksuilla. Korotus on kuitenkin edellä selostetulla tavalla välttämätön muuttuneen korkomarkkinan vuoksi sekä talouden

tasapainottamiseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Tarkastusta ei myöskään voi pitää kohtuuttomana.

Kuopion Vesi Oy on osaltaan selvittänyt myös vaihtoehtoisia rahoitusratkaisuja eli käytännössä mahdollisuutta hankkia rahoitus markkinoilta. Ottaen huomioon, että tarvittavan pääoman määrä on merkittävä, ei ratkaisu näyttäydä realistisena kun huomioidaan lainojen maksuaika sekä se, että lainoille tarvittaisiin omistajien myöntämä takaus ja edelleen kuntalain mukaisesti vastavakuudet.